

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد بندرعباس
دانشکده: علوم انسانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
رشته: حقوق خصوصی

عنوان:

بررسی وضعیت حقوقی اطفال نامشروع در حقوق ایران و فقه امامیه

استاد راهنما:

دکتر مصطفی سراجی

استاد مشاور:

دکتر محمد علی خورسندیان

نگارنده:

عبدالله شاهسونی

زمستان ۹۷

بِسْمِ اللّٰهِ

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تاییدیه هیات داوران جلسه دفاع

از این پایان نامه در تاریخ ۹۷/۱۰/۱۰ با حضور اساتید راهنما، مشاور، داور در دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس با موفقیت دفاع به عمل آمد و مورد تایید قرار گرفت.

نام و نام خانوادگی دانشجو: عبدالله شاهسونی

رشته: حقوق خصوصی

عنوان پایان نامه: بررسی وضعیت حقوقی اطفال نامشروع در حقوق ایران و فقه امامیه

تایید هیات داوران :

ردیف	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱-	دکتر مصطفی سراجی	استاد ریار	
۲-	دکتر محمدعلی خورسندیان		
۳-	دکتر عبدالنعیم شهریاری		

دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس
تعهد نامه اصالت رساله یا پایان نامه

تاریخ : .....
شماره : .....
پیوست : .....

اینجانب عبدالله شاهسونی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نا پیوسته / دکترای حرفه ای / دکترای تخصصی در رشته حقوق خصوصی در تاریخ ۹۷/۱۰/۱۰ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی وضعیت حقوقی اطفال نامشروع در حقوق ایران و فقه امامیه با کسب نمره ۱۲.۷۵ و درجه بسیارخوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم.

(۱) این پایان نامه / رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

(۲) این پایان نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

(۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

(۴) چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: عبدالله شاهسونی

تاریخ و امضاء: ۹۸, ۳, ۱۹

تقدیم به پدر و مادرم:

خدای راسبی ساگرم که از روی کرم، پدر و مادری فداکار نسیم ساخته تا در سایه درخت پربار وجودشان میسایم و از ریشه آنها

شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم. والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر

سرم و نشان دلیلی است بر بودنم، چرا که این دو وجود پس از پروردگان مایه، هستی ام بوده اند و تتم را گرفتند و راه رفتن

را در این وادی زندگی پر از فراز و نشیب آموختند. آموزگارانمی که برایم زندگی، بودن و انسان بودن را معنا کردند...

سپاس و ستایش مرخصی راجل و جلالت که آثار قدرت او بر پهره روز روشن، تابان است و انوار حکمت او در دل شب

تا در فشان. آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و در بهی علم را بر ما کشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف

خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید. و از کلیه کسانی که حتی بر من دارند به ویژه استادان گرامی که در تهیه این رساله مرا

یاری نمودند نهایت تشکر، قدردانی و سپاسگزاری دارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	الف: اهداف تحقیق
۳	ب: ضرورت تحقیق
۴	ج: سوالات تحقیق
۴	د: فرضیات تحقیق
۴	ه: پیشینه تحقیق
۸	و: روش تحقیق
۱۰	فصل اول: مفاهیم و کلیات
۱۱	مبحث اول: مفاهیم و کلیات
۱۱	گفتار اول: مفهوم طفل
۱۲	گفتار دوم: مفهوم طفل مشروع
۱۳	گفتار سوم: مفهوم طفل نامشروع
۱۴	مبحث دوم: سیر تاریخی وضع حقوقی اطفال نامشروع
۱۴	گفتار اول: حقوق رم
۱۶	گفتار دوم: حقوق انگلستان

گفتار سوم: حقوق فرانسه	۱۷
مبحث سوم: عوامل پیدایش طفل نامشروع	۱۸
گفتار اول: عوامل اجتماعی	۱۸
گفتار دوم: محیط اجتماعی	۲۰
گفتار سوم: عوامل اقتصادی	۲۰
گفتار چهارم: عوامل سیاسی	۲۱
گفتار پنجم: عوامل دینی	۲۱
گفتار ششم: عوامل حقوقی	۲۲
گفتار هفتم: فقر فرهنگی و تعصب	۲۲
گفتار هشتم: علل فردی	۲۴
مبحث چهارم: فلسفه نسب طفل نامشروع	۲۵
گفتار اول: نسب طفل نامشروع	۲۹
گفتار دوم: احکام نسب طفل نامشروع و انواع آن	۳۲
الف: احکام نسب مشروع یا قانونی	۳۵
ب: احکام نسب ناشی از شبهه	۳۵
ج: احکام نسب طفل ناشی از زنا	۳۶
د: احکام نسب ناشی از تلقیح مصنوعی:	۳۹
گفتار سوم: رأی مختار قانون مدنی و رویه قضایی در مورد نسب طفل نامشروع	۳۹
فصل دوم: اشکال تحقق طفل نامشروع و امور مالی او	۴۲
مبحث اول: اشکال تحقق طفل نامشروع	۴۳

۴۳	گفتار اول: زنا
۴۳	الف: شرایط زنا
۴۵	ب: صور زنا
۴۸	گفتار دوم: انعقاد نطفه به هنگام حرمت های عارضی
۴۹	گفتار سوم: نزدیکی پیش از نکاح
۵۰	مبحث دوم: امور مالی طفل نامشروع
۵۰	گفتار اول: انفاق
۵۵	گفتار دوم: توارث
۵۸	فصل سوم: امور غیرمالی اطفال نامشروع
۵۹	مبحث اول: نسب پدری و مادری طفل نامشروع
۶۲	الف: نسب مادری
۶۲	ب: نسب پدری
۶۲	مبحث دوم: سرپرستی
۶۲	گفتار اول: ولایت
۶۳	الف) ولایت قهری
۶۵	ب) اولیای قهری در فقه اسلام و قانون مدنی
۶۶	گفتار دوم: حضانت
۶۶	الف: حضانت طفل نامشروع در قانون مدنی و فقه امامیه
۷۰	ب: سقوط حضانت
۷۵	مبحث سوم: فرزندخواندگی اطفال نامشروع

گفتار اول: تشریفات سرپرستی	۷۸
گفتار دوم: شرایط زوجین متقاضی و کودک	۷۹
الف: شرایط زوجین متقاضی:	۷۹
ب: شرایط کودک	۸۲
گفتار سوم: صدور حکم سرپرستی	۸۴
الف: صدور حکم	۸۴
ب: آثار حکم	۸۵
مبحث چهارم: نام خانوادگی	۹۱
مبحث پنجم: تابعیت اطفال	۹۲
گفتار اول: تابعیت طفل نامشروع در قانون ایران و فقه امامیه	۹۳
فصل چهارم: محدودیت های حقوقی طفل نامشروع	۱۰۶
مبحث اول: طرح موارد	۱۰۷
گفتار اول: شهادت	۱۰۹
گفتار دوم: قضاوت	۱۱۵
گفتار سوم: نکاح با پدر و مادر طبیعی	۱۱۷
مبحث دوم: بررسی نظرات موافقان و مخالفان محرومیت	۱۲۰
گفتار اول: بررسی کلامی و عقلی حکم ولدالزنا	۱۲۳
الف: تحلیل کلامی	۱۲۴
ب: تحلیل عقلی	۱۲۶
گفتار دوم: بررسی نظرات	۱۲۶

نتیجه گیری و پیشنهادات ۱۲۸

چکیده انگلیسی ۱۴۰

چکیده

هدف از این پایان‌نامه بررسی و تبیین وضعیت حقوقی اطفال نامشروع و خارج از نکاح در حقوق ایران و فقه امامیه است. تحقیق حاضر که به روش کتابخانه‌ای انجام یافته است مشتمل بر یک مقدمه و چهارفصل و نتیجه‌گیری هست. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد از دیدگاه شرع مقدس اسلام و قانون ایران، اطفال نامشروع، اطفالی هستند که در نتیجه‌ی روابط جنسی ممنوع بین زن و مرد به وجود می‌آیند. از نظر حقوقی نسب رابطه‌ی خونی و طبیعی و اعتباری و قراردادی بین دو فرد تلقی می‌شود که چنین رابطه‌ای به‌زعم عده‌ای از فقها بین طفل نامشروع و پدر خود برقرار می‌شود و این‌گونه اطفال جز در مورد ارث، ملحق به‌تمامی حقوق خود می‌باشند. از دیدگاه عرفی، اثبات نسب به طرق متنوعی امکان‌پذیر می‌باشد که در سیستم ادله‌ی اثبات دعوی می‌توان به اقرار به فرزند بودن طفل نامشروع، شهادت شهود و آزمایشات ژنتیکی و سایر اماراتی که وجدان قاضی را قانع می‌کنند اشاره نمود. درباره حقوق مدنی و کیفری این‌گونه افراد (اطفال نامشروع) از تمام حقوق مربوط به افرادی که با نسب شرعی و قانونی به وجود آمده‌اند به‌جز موارد معدودی از حقوق برخوردارند. بدین ترتیب برخلاف نظر بعضی از حقوقدانان عدم آشنا به مبانی متین اسلامی که متقدند اسلام این افراد را از بسیاری از حقوق اولیه محروم کرده است، شرع مقدس اسلام تمامی حقوق را جز در موارد بسیار معدود، آن هم به دلایلی خاص، برای این افراد به رسمیت شناخته و در اغلب موارد هیچ فرقی در اعطاء حقوقشان با دیگران نگذاشته است.

مقدمه

کودکان که آینده‌سازان این مملکت هستند زمانی فردی مفید برای جامعه خواهند بود که در خانواده‌ای سالم تربیت شده باشند. امروزه نقش اساسی خانواده و اثر مثبت یا منفی آن بر کودکانی که در آن رشد کرده‌اند هیچ تردیدی وجود ندارد بدون شک کودکی می‌تواند در آینده مملکت خویش موثر باشد که دوران کودکی و نوجوانی خود را در آغوش خانواده‌ای مومن و معتقد به مبانی اخلاقی و موازین و قواعد اجتماعی گذرانده باشد. دنیای امروز که به سرعت در جهان علم و دانش پیش می‌رود از جهات اخلاقی و معنوی متأسفانه موفقیتی کسب نکرده است و خانواده‌ها قداست خود را از دست داده‌اند که حال با معضلی به نام کودکان بی‌سرپرست رو به رو هستیم. درعین حال مؤسساتی هستند که بر مبنای حمایت از این‌گونه اطفال برخاسته‌اند اما هرگز نخواهند توانست جای خانواده‌ی واقعی این کودکان را پرکنند. در کشور ما اکثر کودکان بی‌سرپرست حوادث و وقایع گوناگون، والدین خود یا یکی از ایشان را از دست داده‌اند یا اینکه کودکانی به نام کودکان نامشروع که روابط غیر صحیح پدر و مادر بوجود آمده، هستند. خوشبختانه در کشور ما به جهت اعتقادات مذهبی و پای بندی به اخلاق، تعداد کودکان نامشروع که به طور ناشناس رهاشده و اصطلاحاً سرراهی نامیده می‌شوند، در مقایسه با جوامع غربی بسیار ناچیز است، با این حال در ایران نیز عده‌ی زیادی از کودکان بی‌سرپرست را همین کودکان تشکیل می‌دهند که اگر ایشان را ثمره‌ی روابط نامشروع زن و مرد گناهکار هم ندانیم، لاجرم باید آن‌ها را حاصل ناخواسته‌ای از ازدواج یا ارتباط پنهانی به شمار آوریم. کودکان بی‌گناهی که به دلایل گوناگون، پدر و مادر سنگدل آنان را از خود رانده‌اند و این طفلان معصوم یک عصر تاوان اشتباه والدین خود را می‌دهند.

الف: اهداف تحقيق

۱- هدف علمی از تحقيق حاضر (بررسی وضعیت حقوقی اطفال نامشروع در حقوق ایران و فقه امامیه) تعیین جایگاه حقوقی و فقهی و دامنه‌ی تمتع اطفال نامشروع از حقوق وضعی در جامعه اسلامی است.

۲- اهداف کاربردی تحقيق شامل بهره‌برداری از نتایج بدست آمده حضور حقوق تمام اطفال نامشروع چه از راه زنا و یا طرق نامشروع دیگر (آزمایشگاه، انتقال نطفه، مساحقه، وطی به شبهه و ...) می‌باشد.

۳- نظر به وجود اطفال نامشروع در جامعه‌ی اسلامی (ولو به صورت بسیار محدود نسبت به دیگر جوامع) و لزوم تعیین حدود برخورداری این اشخاص از حقوق فردی و اجتماعی و رعایت شأن و منزلت انسانیت در برخورداری با این افراد و حمایت حقوقی از آنان با اعتقاد به عدم دخالت و اختیاراتشان در سبب مادی غیر مشروعشان، انجام چنین تحقیقاتی لازم و ضروری به نظر می‌رسد.

ب: ضرورت تحقيق

این تحقيق امکان استفاده و بهره‌برداری مؤسسات، ارگان‌ها و سازمان‌های حمایتی (سازمان بهزیستی، یتیم‌خانه‌ها و کانون حمایت از کودکان بی سرپرست و ...) و نهادهای حقوقی مرتبط و مرکز آموزشی در حوزه‌ی علم حقوق از نتایج حقوقی حاصله از تحقیقات به عمل آمده را فراهم می‌سازد.

ج: سوالات تحقیق

۱- آیا وضعیت حقوقی اطفال نامشروع متفاوت از اطفال مشروع است و چه محدودیت هایی برای آنها وجود دارد؟

۲- آیا طفل نامشروع می تواند پدر و مادر متولد از آنها را پدر و مادر خود بداند؟

د: فرضیات تحقیق

۱- طفل نامشروع از دیدگاه شرع مقدس اسلام و قانون طفلی است که در نتیجه روابط جنسی ممنوع بین زن و مرد نامحرم به وجود می آید.

۲- اطفال نامشروع متمتع از کلیه حقوق می شوند مگر مواردی که مخالف با شرع، نظم عمومی و اخلاق حسنه باشد.

ه: پیشینه تحقیق

علم حقوق از جمله علوم است که از دیرباز به وجود آمده و در هر دوره ای دستخوش تغییرات گشته است. حقوق کودکان نامشروع و سرراهی نیز به تبع آن از دیرباز مورد توجه بوده و در زمانهای مختلف تغییراتی در آن صورت گرفته است. قبل از امپراطوری روم، حقوق رومی نسبت به نسب طبیعی و نامشروع توجهی نداشت. و از این جهت وضعیت طفل مورد توجه قرار نمی گرفت. بلکه ادامه بقای خانواده هدف اساسی و پدر خانواده در طریقه ی پدر سالاری فرمانروای آن بود. پس از پیدایش و پیشرفت دین مسیح، نظریه احترامی که این دین برای خانواده قائل است، وضع حقوقی خانواده در دوره امپراطوری روم منقلب گشت و عدم تساوی حقوقی بین اطفال نامشروع و مشروع به

وجود آمد. به تدریج از شدت این وجه افتراق کاسته شد و برای اولین بار ژوستینیان، امپراتور روم برای اولاد نامشروع حق انفاق و وراثت محدود را شناخت. به منظور بهبود بخشی به وضع اطفال نامشروع، بعضی از امپراتوران روم مقررات مختلفی وضع نمودند. از جمله کنستانتین اجازه داد که اطفال نامشروع را در اثر نکاح مؤخر پدر و مادر، قانونی نمایند. و ژوستینیان قانونی نمودن اطفال نامشروع را تحت شرایط خاصی می شناخت. تأسیس حقوقی مزبور به اطفال نامشروع همان امتیازاتی را می داد که اطفال مشروع دارا بودند. به دنبال این تحولات قانون کلیسا عمل قانونی نمودن اطفال نامشروع به وسیله ازدواج مؤخر پدر و مادر را امضا نمود. همچنین قانونی نمودن اطفال متولد از زنا، محصن و محصنه و ناشی از زنا با محارم را نیز به وسیله فرمان پاپ در موارد خاصی تصویب کرد. این امر تا اواخر قرن ۱۶ میلادی ادامه داشت. در اواخر قرون وسطی حقوق رومی در بسیاری از کشورها نفوذ کرد و وضع مناسبی برای اطفال نامشروع به وجود آورد. در این دوره هر طفلی نسبت به مادر خود مشروع شناخته می شد. این اصل در اکثر کشورها پذیرفته شده بود. اثبات نسب در مورد پدر نیز عموماً اجازه داده میشد، اگرچه اثری جز اثبات حق انفاق نداشت^۱. امروزه برخی از کشورها نسب نامشروع را به رسمیت شناخته و برای فرزندان طبیعی (نامشروع) حقوقی برابر حقوق اطفال مشروع قائل شده اند. در برخی دیگر از کشورها، حقوقی برای اینگونه اطفال نسبت به پدر و مادر خود شناخته اند بدون اینکه این اطفال را در ردیف اطفال مشروع قرار دهند. در دین اسلام بین این اطفال با اطفال مشروع از نظر حقوقی تفاوت هایی وجود دارد. اسلام کودک نامشروع را به پدر و مادرش منسوب نمی داند و بالتیجه فقهای متقدم حضانت و نفقه و ارث را نیز برای او نمی شناسند.

---

^۱ - محمد جعفر جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق، ۱ جلد، چاپ دهم، انتشارات کتابخانه گنج دانش، تهران، ۱۳۷۸، ص ۵۰.

اما فقهای معاصر غالباً نفقه و حضانت را برای کودک نامشروع جزو وظایف پدر و مادرش قرار داده اند. و تنها او را از ارث محروم کرده اند. حقوق کودکان بدون سرپرست در زمانهای گوناگون تحت عنوان «فرزندخواندگی» دستخوش تغییراتی شده است. در گذشته دور، رؤسای قبیله ها به منظور تقویت بنیه دفاعی و زیاد شدن قدرت قبیله ای و داشتن جمعیت فراوان، خانواده ها و اعضای قوم را به داشتن فرزند زیادتر تشویق می کردند. و بتدریج، داشتن فرزند وظیفه ای مقدس و سنتی حسنه شناخته شد. به نحوی قرن ۱۶ میلادی ادامه داشت. در اواخر قرون وسطی حقوق رومی در بسیاری از کشورها نفوذ کرد و وضع مناسبی برای اطفال نامشروع به وجود آورد. در این دوره هر طفلی نسبت به مادر خود مشروع شناخته می شد. این اصل در اکثر کشورها پذیرفته شده بود. اثبات نسب در مورد پدر نیز عموماً اجازه داده میشد، اگرچه اثری جز اثبات حق انفاق نداشت^۱. امروزه برخی از کشورها نسب نامشروع را به رسمیت شناخته و برای فرزندان طبیعی (نامشروع) حقوقی برابر حقوق اطفال مشروع قائل شده اند. در برخی دیگر از کشورها، حقوقی برای اینگونه اطفال نسبت به پدر و مادر خود شناخته اند بدون اینکه این اطفال را در ردیف اطفال مشروع قرار دهند. در دین اسلام بین این اطفال با اطفال مشروع از نظر حقوقی تفاوت هایی وجود دارد. اسلام کودک نامشروع را به پدر و مادرش منسوب نمی داند و بالتیجه فقهای متقدم حضانت و نفقه و ارث را نیز برای او نمی شناسند. اما فقهای معاصر غالباً نفقه و حضانت را برای کودک نامشروع جزو وظایف پدر و مادرش قرار داده اند. و تنها او را از ارث محروم کرده اند. حقوق کودکان بدون سرپرست در زمانهای گوناگون تحت عنوان «فرزندخواندگی» دستخوش تغییراتی شده است. در گذشته دور، رؤسای قبیله ها به منظور تقویت

---

^۱ - فاطمه امامی، سیر تاریخی وضع حقوقی اطفال نامشروع، پایگاه اینترنتی

بنیه دفاعی و زیاد شدن قدرت قبیله ای و داشتن جمعیت فراوان ، خانواده ها و اعضای قوم را به داشتن فرزند زیادتر تشویق می کردند .و بتدریج، داشتن فرزند وظیفه ای مقدس و سنتی حسنه شناخته شد .به نحوی که افراد بدون فرزند در خود احساس کمبود می کردند و دچار مشکلات روحی می شدند .متفکران برای حل این مشکل و جبران این کمبود، راه حلی اندیشیدند و چنین مرسوم گردید که افرادی که با وجود اشتیاق و علاقه فراوان به داشتن فرزند از این موهبت محروم بودند ، فرزند خواندگانی انتخاب و جانشین فرزند واقعی نمایند. کمکم این طرز تفکر در ذهن مردم به عنوان سنت حسنه رسوخ کرد. در حقوق مسیحیت، خانواده براساس ازدواج استوار بود و نهادی تحت عنوان فرزندخواندگی در مذاهب گوناگون دین مسیح پذیرفته نشده بود .لذا در حقوق مبتنی بر مذهب در کشورهای اروپایی از جمله در حقوق قدیم فرانسه فرزندخواندگی اعتماد و ارزش قدیم خود را از دست داده و یا بسیار ضعیف شده بود.بتدریج در سالهای ۱۳۹۳ به بعد تغییرات و تحولات اساسی به منظور حمایت از اطفال بدون سرپرست و استحکام بخشیدن به کانون خانوادگی و سالم سازی جامعه در امر فرزندخواندگی به وجود آمد . در ایران ، قبل از حمله اعراب و پیش از استقرار ضوابط اسلامی، فرزندخواندگی توأم با اعتقادات مذهبی مرسوم بود. زرتشتیان که بیشتر مردم ایران را تشکیل می دادند، بر این باور بودند که فرزند هرکس پل ورود او به بهشت است و بنابراین افراد عقیم و بدون فرزند می توانستند از راه فرزندخواندگی برای ورود به بهشت پل سازی نمایند.در قبایل عرب و شبه جزیره عربستان قبل از ظهور اسلام فرزندخواندگی مرسوم بود و دعوی نامیده می شد .فرزندخوانده، در حکم فرزند واقعی بود و تمامی احکام اولاد فرزندخوانده واقعی از جمله توارث و ممنوعیت نکاح را داشت .ولی با رشد و توسعه اسلام در زمینه های مختلف اجتماعی از جمله در فرزندخواندگی تحولاتی به

وجود آمد و فرزندخواندگی ، آن گونه که در عرب جاهلیت مرسوم بود ، در اسلام منسوخ گردید . در حقوق اسلام ، فرزندخواندگی و داشتن فرزندخوانده ممنوع نشده و نمی توان دلیل محکمی بر ممنوعیت آن ارائه کرد . آیات ۴ و ۳۷ سوره احزاب در مقام بیان واقعیت است تا آن چه خلاف حقیقت در ذهن مردم نسبت به فرزندان واقعی و فرزندخواندگان به وجود آمده بود تفکیک و متمایز گردد و تفاوت دو نوع فرزند روشن شود. امروزه فرزندخواندگی نهاد قانونی است که به موجب آن رابطه خاصی بین فرزندخوانده و پدرخوانده و مادرخوانده به وجود می آید . این تاسیس حقوقی پس از سیر تحولاتی در حال حاضر به صورت های کامل و ساده یا ناقص در حقوق کشورهای غربی با آثار متفاوت پذیرفته شده است . در ایران با وجود سابقه پذیرش این نهاد در دوران حکومت ساسانیان و اعتبار آن در نزد زرتشتیان، با نفوذ اسلام منسوخ گردید ولی به علت فواید فردی و اجتماعی و نیاز مبرم جامعه و استقرار عدالت و حمایت از اطفال بدون سرپرست تحت عنوان «سرپرستی اطفال بدون سرپرست» با آثار حقوقی مشخصی احیا گردیده است .

و: روش تحقیق

تحقیق حاضر یک تحقیق نظری و علمی در حوزه علوم انسانی و در زمینه علم حقوق می باشد. روش جمع آوری اطلاعات در این تحقیق به صورت کتابخانه ای بوده و بیشتر از کتب مرتبط با حقوق ایران و فقه امامیه استفاده شده است. ابزار گردآوری اطلاعات کتب فقهی شیعه (فقه امامیه) و کتب حقوقی و قوانین کشور جمهوری اسلامی ایران بوده و نیز از پایگاه های فقهی مرتبط فقهی و حقوقی در زمینه موضوع تحقیق استفاده شده است. در این تحقیق تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت حل قضیه از طریق فرضیات معلوم موضوع تحقیق در علم حقوق و فقه امامیه و ارائه برهان علمی مستدل

در خصوص هر مساله خاص می‌باشد و به‌این ترتیب که پس از جمع‌آوری اطلاعات، فرضیات و نیز

نظرات علمای حقوق و فقها گردآوری و با روش مقایسه‌ای و استدلال عقلی و شرعی مبادرت به

نتیجه‌گیری و حل قضیه خواهد